

„A JÓ RÖGTÖNZŐ MINDEN STÍLUSBAN OTTHON VAN. . .”

BINDER KÁROLYAL MATISZ LÁSZLÓ beszélgetett

A Magyar Zeneszerzők Egyesületének elnökségi ülését követően ültünk le beszélgetni Binder Károllyal. Jelen esetben, ez nem mellékes körülmény. . . Tudniillik itt, vagyis folyóiratunk portréjellegű cikkeiben inkább olyan muzsikusok szerepelnek, akik távol állnak a „hivatalos” zenei élettől; klub-hősök, kicsi, de annál igényesebb, érzékeny közönség preferáltjai, utcazenélés is rendszeresen folytató, magányos felfedezők, vagyis a zenéjükkel szinte azonos egyéniségek helye ez a Parallelben. Egy közös vonásuk van: a szó nemes értelmében vett igazi, nagybetűs művészek valamennyien. Emiatt láthatjuk-olvashatjuk itt Binder Károly vallomásait is; dacára annak, hogy ő, a fentebb jelzett fontos, közös kritérium mellett, (jazz)tanszékvezető egyetemi docens, műfajok felett alkotó zeneszerző-zongoraművész, s mint ez fentebb kiderült, a Magyar Zeneszerzők Egyesületének elnökségi tagja is. . .

• Milyen feladatokkal, kötelezettségekkel jár egy ilyen elit testületi tagság? – kérdeztem az épp adott helyzetből adódóan. Havi rendszerességgel találkozunk – mondja Binder –, és zeneszerzői versenyek, pályázatok elbírálása, minket is érintő külföldi események kerülnek napirendre leggyakrabban; de ezúttal az esedékes Erkel- és Liszt-díjak méltó várományosaira is javaslatokat tettünk. Továbbá az is kiderült számunkra – vettem közbe –, hogy egy felsőpresztizsú, a magas (zene)művészet összefogására hivatott civiltestületben képviseltetve van a jazz, illetve az improvizatív zene – általad.

• A klasszikus zene elmúlt száz évében sajnos nagyon eltávolodott egymástól az előadó- és az alkotóművészet, holott ismert tény, hogy az összes nagy, klasszikus zeneszerző kitűnő muzsikus, sőt, rögtönző is volt egyben. Mára pedig megérett a helyzet ahhoz, hogy a jazzt újradefiniáljuk; ugyanis ez a műfaj már olyan széles határokat feszeget, vagy olyan nyitottságra képes, mely magába tudja olvasztani a népzene, a kortárs zenét, vagy bármi mást is. A mai zeneművészetben a jazz az egyedüli műfaj, és gyűjtőfogalom is egyben, ahol a zeneszerző és az előadó egy személy. Fontos lenne, hogy az oktatásban és bármely fórumon, ahol a zenéről komolyan esik szó, ez a tény igazi jelentőséget kapjon. Azt tartanám normális dolognak, ha ez tendenciózus lenne az új zenében – de főleg az oktatásban. Persze ehhez nem lenne szabad mereven elkülöníteni a nemesebb műfajokat kompozitórius vagy improvizatív technikák, irányzatok szerint; főként a jazz és a kortárs zene mesterségesen megrajzolt határaitra gondolok itt. Manapság természetesnek számíthat a legbizarrabb műfaji fúziók is, a közös nevező pedig az improvizáció. A jó rögtönző szinte minden stílusban, irányzatban otthon van – ehhez persze nem szabad szemellenzősnek lenni, vagyis hallgatni, ismerni kell mindent. Ez a fajta nyitottság a legjellemzőbb a saját zenémre. Alapvető törekvésem, hogy műfajoktól mentes ZENÉT tudjak alkotni. Ehhez pedig legfontosabb partnerem Borbély Mihály. Vele vagyunk képesek olyan, több órás produkciókra is, ahol egyetlen előre megbeszél hang nélkül, vegytiszta improvizáció által is lemezeket tudunk készíteni (ilyenek a legutóbbi *New Sounds I.* és *New Sounds II.* című CD-k).

• Az akadémikus szemléleten iskolázódott kortárs zene prominensei hogyan viszonyulnak improvizáló kollégáikhoz? Nem föltétlenül jazzmuzsikusokra gondolok, hanem például az általad képviselt, műfajfüggetlen rögtönzőkre – tettem hozzá.

• Az általam nagyra becsült és tisztelt kortársaim többsége egyszerűen nem ismeri az ilyen zenét; nincsenek információik, nem járnak ilyen koncertekre, vagyis nem tudnak véleményt alkotni az improvizatív zenéről. Azon kevesek, akik akár véletlenül is találkoztak ilyesmivel, egyértelműen elismerően vélekednek róla. Érdekes helyzet állt elő mostanában a Zeneakadémián; a Liszt Ferenc téri épület felújítása miatt több különböző tanszék nálunk, vagyis a Köztelek utcai épületben kapott helyet ideiglenesen. Ezáltal népzenei, vagy klasszikus szakok hallgatóinak is lehetősége nyílt arra, hogy időnként behallgassanak például a jazztanszék egy-egy órájába, előadásába. A hatás egészen meglepő, és mindenképpen pozitív; vagyis ez a fajta műfaji nyitottság szinte érintettséget is eredményezhet egyben...

• A valóságból, az ÉLETBŐL meríthető lényegi, illetve motiváló hatások kérdését firtattam végül; erről a következőképpen vélekedett Binder Károly:

• Ez a legsúlyosabb kérdés, egy absztrakt művészeti ágat, vagyis a zenét illetően. Ahogy haladok előre a korban és a művészetemben, úgy egyre fajsúlyosabbnak érzem az emberség mibenlétét. Ebből adódóan minden kimondott szónak, minden megszólaltatott zenei hangnak nagyobb, több jelentőséget tulajdonítok, mint valaha. Ha szorosan a zenénél maradunk, jó példa erre, ha felidézem a fiatalkori készítéseket, amikor egy-egy témára vagy harmóniakörre úgy improvizáltunk, hogy az tele volt ismétlésekkel; bár ez a játék öröméből is adódott. Olyan ez, mint amikor egy gyerek egyszerű eszközökkel, mondjuk építőközből próbál változatos dolgokat alkotni – melyekről aztán hamar kiderül, hogy meglehetősen szűkös lehetőségek. Tehát ahhoz, hogy sémák helyett mindig új és eredeti zenei megoldások szülessenek, koncentrált figyelmet kell fordítani minden megnyilvánulásra, minden hangra, hogy azok megfelelő súllyal szólaljanak meg. Ennek köszönhetően válnak olyanná az improvizációim, mintha megírt kompozíciók lennének; csak így lehet tömör, esszenciális (sallangoktól mentes) a zenei anyag.

Minden emberben ott van a homo ludens, és addig jó, amíg ez kreatív erő is egyben, s melyet őrizni is tud. Ugyanakkor a valóság eseményeinek feldolgozása, a kultúra őrzése, az új értékek teremtése, a konzekvensen folytatott életút egyre stabilabb értékrendet is jelent, melytől már nem lehet többé eltérni. A tanítványaimnak sem mondhatok mást: ha nyomot, vagy szellemi örökséget akarnak hagyni, fajsúlyosan, az emberiség magas szintű igényével kell megszólalni – a hangszeres improvizáció során is.

